

JENS K. JØRGENSEN SOM LÆREMESTER

Af Grethe Clausen¹⁾

Billedet af Jens K. Jørgensen er taget i forsommeren 1929 i en periode, hvor han havde det ret godt. Tøjet var splinternyt, lysegråt med højtknappet vest, sådan som han altid brugte det. Det var en slags uniform og forresten slet ikke så lidt og bevidst lapset. Han havde netop vendt og drejet sig for vore beundrende blikke og henrykt indkasseret vores anerkendelse. Hans små kloge øjne lyste gavtyveagtigt, og alle smilerynkerne gjorde hans ansigt netop så mildt, som vi helst husker det – for hvor så vi det dog ofte fortrukket af smerte, når hans sygdom gjorde dage og nætter til en pine.

Vi hans elever var hans "børneflokk" – andre havde Vorherre jo ikke givet ham, men overfor denne karrighed trøstede han sig med, at han jo da i det mindste havde de unges fortrolighed, og hvor mange forældre har i grunden den?

Jens K. Jørgensen, fotograferet i 1929 i Haveselskabets have ved Frederiksberg Runddel

Og hvilken samling elever havde han ikke omgivet sig med! Nerve-svækkede han hjalp på fode ved at lade dem gå i fred mellem blomsterne, sinker han lod tulle rundt og gøre nytte efter fattig evne og roste, så de strålede derved, og så naturligvis en flok normale drenge og især piger, for han var vel blandt de første, der turde tage kvindelige elever. "En kvinde har store betingelser for at blive en god gartner, hun har det moderlige instinkt, som betyder så meget for børn og blomster .... og hun har de nænsomme hænder, den dybe kærlighed til alt, hvad der er småt og hjælpeløst, hun er hurtigere i opfattelsesevnen og for det meste et par år forud for drengene i sin udvikling". Sådan sagde han engang i et interview, og vi piger labbede det i os som fløde og strengede os yderligere an.

Formodentlig fra herregårdstiden havde han den vane at sige han og hun til os, og vi ønskede det ikke anderledes. Elever var nemlig for ham ikke et nødvendigt onde eller billig arbejdskraft, men først og fremmest mennesker. Han lagde større vægt på vores sjælelige udvikling end på den faglige uddannelse, sagde han engang, men tro ikke derfor, at han var ligeglad med det faglige, for han elskede jo selv at være gartner og gjorde det for os til noget meget fornemt. Størst inspiration var det dog at se ham selv arbejde - hans hænder havde en usædvanlig nænsomhed og dygtighed, fingrene var spidse som priklepinde - det var som fandt de altid frem til det, planten stod og ønskede, som den fødte sygeplejerske straks ved, hvordan puden og tæppet skal lægges, så man hviler godt, og imens han puslede og beskar, pottede om og bandt op, talte han med sin stille, lidt tørre stemme og forklarede, at man skulle snakke med planterne, så groede de meget bedre. Han sagde det lidt undskyldende, for selvfølgelig var det noget sludder, men alt groede og lykkedes for ham, de mærkeligste planter befandt sig vel i hinandens selskab, helt tossede farver klædte hinanden, og som han nød at være troldmand!

Journalister sværmede altid i haven i det håb at indfange ham til en samtale, og når han var rask morede det ham også meget at filosofere lidt. Til en af dem fortalte han engang: "Da min mor lå i barselseng efter min fødsel, kom nabokonerne, sådan som skik var, med barselmad, men den stakkels madam Joachim, der var fremmed på egnen - hun var nede fra det slesvigske - havde ingen rar mad, for hun var fattig og havde en stor flok børn, men hun havde blomster i vinduerne, og det var der ingen andre, som havde. Hun kom og forærede min mor en Fuchsia, og med den kom den første blomst ind i mit barndomshjem. Den drog alle andre med sig, så gården senere fyldtes med blomster - og derfor blev jeg gartner".

Det skal nok være en legende, men den passer nu så kønt på ham, så lad os alligevel tro på den.

Jens K. er jo kaldt gartner-digteren og vel nok med rette. Udover det rent faglige skrev han utallige små poetiske historier om markens og havens blomster, d.v.s. skrive kunne han nu næppe - i hvert fald da

ikke stave – så hans små historier blev især på regnvejrsdage digtet og dikteret til elever, der var bedre hjemme i ortografien end han. At blive hentet op i hans stue for at tage diktat var en herlig oplevelse. Kongerøgelse blev lagt på ovnen, far selv placerede sig i en stor stol på forhøjningen, og man fik ordre til at være musestille og til på ingen måde at gengive ord og ordsammenstillinger, som var forkerter, hvad han godt vidste de ofte var, men i farten finde brugbare erstatninger – et ikke ringe krav. Og så kom ordene fra ham stille og jævnt. Når han omsider tav, lød der kort efter fra stolen et: Læs! Og så havde man at foredrage historien med følelsesfuld stemmeføring og de rette understregninger, og dette lykkedes naturligvis hverken første eller anden gang – "mere patos om jeg må be" lød der fra stolen, og så kløede man på engang til, indtil dommen lød: Se nu er det fint, nu går det i folk! Og da blev man rasende, for var det hele da bare et stort nummer, eller var han virkelig så forfængelig? Men manér eller ægthed, det gik i folk, og ved redaktør Kaj Flors mellemkomst blev "Dagens Blomst" i Berlingske Søndagsavis af sagkyndige betegnet som "vignetter, der ikke blot tegnede blomsten med nænsom hånd, men også åbenbarede dens sjæl".

I 1930 kom bogen "Blomster ved Alfarvej" skrevet i samarbejde med provst Knud Hee Andersen. De to have- og blomsterelskere – ja også naturelskere, fandt her hinanden i et lykkeligt samarbejde. Bogen er kønt illustreret af Aage Jørgensen og blev en meget fin ting, som han var stolt af og glad for.

Det daglige samarbejde med den alt andet end sarte og poesifyldte undergartner Peter Andersen, var en kilde til megen glæde for dem begge og for os. Her mødtes i sandhed modsætningerne, men som de to kunne løse opgaverne med små midler – den evigt øldrikkende og skrående "Petermand" forstod til punkt og prikke at gøre arbejdet, netop som Jens K. ønskede det. Deres samtaler var ikke sarte i ordvalget, men de var festlige, og vi så jo resultaterne og havde da også hele tiden været aktive enten ved beplantningerne eller i hvert fald som håndlangere. Mange lo ad, at man var begyndt sin læretid i den børnehaven, som haven regnedes for at være; betragtningsmåden var ganske forkert, det var netop det ideelle lærested – et blandet herregårdsgartneri, hvor lederne gik med i alt og satte en ære i at give deres kunnen videre til eleverne. Det var ikke blot tempo og produktion det gjaldt, vi "spildte" megen tid med at gå rundt og se til tingene i husene og haven. Under en sådan rundgang fik han et sandt raserianfald, fordi en elev var sat til at grave skvalderkålen op i et busket, for det var jo den allerbedste bunddækkeplante, vi havde. Ved spejldammen, som havde voldt mange kvaler, forklarede han, at han havde måttet hjælpe Vorherre lidt, så hans dejlige himmel kunne spejle sig bedre i vandet. "Jeg kom lidt blåsten i, og det hjalp". "Og hvorfor tror hun, jeg har plantet Azalea mollis rundt om? Jo, for de er skønne to gange om året, først når de blomstrer, siden når løvet gløder i de varmeste efterårsfarver". Det huskes let 50 år efter.

I årene 1928-30 var der en del fester på Københavns Rådhus, hvor Den kgl. Porcelainsfabrik, Amagertorv, leverede porcelainet og Jens K. Jørgensen pyntede borde og lokaler med blomster, torvebetjentene, der jo også var rådhusbetjente, havde indkøbt. Det var store dage for en lille elev at være med der og opleve mesteren dirigere en stab af dygtige bindere, som sommetider var ved at gå ud af deres gode skind over hans utraditionelle sammenstillinger, men som altid tilsidst måtte erkende, at resultatet var mere blændende end nogensinde. På vej hjem fik Jens K. ofte det indfald at gå ind i den katolske kirke i Stenogade for at sætte en blomst til Jomfru Marie. Måske måtte han hvile sig, måske var atmosfæren, farverne, røgelsesduften noget der talte til hans skønhedssans, måske var det hans sælsomme religiøsitet, men det skete også sommetider midt på dagen, at han kom og skulle have følgeskab ned til Jomfru Marie. Jomfru Marie og Frelsens Hær²⁾ - nej, almindelig det var han ikke.

Jens K.'s lærer i skolen derhjemme i Gundsømagle var den kendte pomolog, C. Matthiesen. Udover måske at have øget den begavede drengs interesse for havebrug, må han have været en ynder af udenadslære, for det var et rent ud fabelagtigt fond af vers, Jens K. øste af. Særlig huskes dage hvor "Den to gange hængte tyv" blev reciteret, sommetider efterfulgt af et væld af salmer. Han arbejdede glimrende til rytmen og lo lyktsaligt over sin eminente hukommelse og vores undren.

Under hans sidste hospitalsophold var han skuffet og bitter, både havens og hans egne midler var fortvivlende små; han påstod at gadefejeren på Frederiksberg Runddel havde mere i gage end han. Tænkeligt nok var han ikke aldeles klar med al den morfin, han fik for de vilde smerter, men hans elever kunne vel ikke bedømme det, vi var vant til at gøre alt, hvad han ønskede og finde det rigtigt. Hans ordeer blev returneret, vrede breve skrevet, men endelig fik han da fred og alt blev glemt.

Den 6. november 1930 bisattes han fra Bispebjerg Kapel: Kun hans kone, niecen Esther, Peter Andersen og alle hans elever og medhjælpere var med. En gammel pastor emeritus Lassen talte, for han var et af de medlemmer af Haveselskabet, Jens K. havde talt mest med den sidste tid. Der var ikke en eneste blomst, og han ville ned under en græstørv i de ukendtes plæne. Var det bart? Nej, egentlig ikke, for der fulgte ham noget meget smukkere end kranse og buketter, en helt og fuldt ægte sorg. Drengene og piger, gamle og unge var opløst i gråd, for til hvem skulle vi nu gå med alle vore sorger og glæder.

Noter

1. Hortonom 1934, indtil 1978 forsøgsleder ved Statens Væksthusforsøg i Virum og der især ledet prøvedyrkningerne af en række prydblanteslægter.
2. Jens K. Jørgensen var en årrække officer i Frelsens Hær.